

Lucie Procházková: Srovnávací analýza: Virginia Woolfová *Paní Dallowayová* a Michael Cunningham *Hodiny*
Posudek vedoucího práce

Lucie Procházková si ve své práci uložila za úkol komparativní analýzou studovat text Virginie Woolfové *Paní Dallowayová* a román *Hodiny* Michaela Cunninghama, který se inspiroval tímto klasickým dílem moderní literatury a kombinuje jej s dalšími texty V. Woolfové. Analýza se však nezaměřila na povrchní sledování způsobu, jak Cunningham pozměňuje a rozšiřuje románovou předlohu, ale na postupy, jimiž náročný text (a autorku) modernistické prózy přibližuje současnému čtenáři a pozměňuje jej na produkt mainstreamové literatury.

Aby naplnila toto zadání, musela diplomantka věnovat pozornost základním postupům, které charakterizují styl Woolfové; především bylo třeba se soustředit na autorčinu práci při výstavbě postav, na využívání strategie výstavby času (která je jednou ze stylových dominant prózy) a časoprostoru jako subjektivních projekcí a na způsob reprezentace vědomí. V tomto souboru se jedná o charakteristické postupy moderní literatury, jejichž důsledkem je na straně jedné románový tvar, který koresponduje s obrazem či reprezentací moderní existence a moderního světa, a na straně druhé dílo, které se právě v důsledku této mimořádně náročné významové výstavby brání jednoduché přehlednosti a čtenářské přístupnosti. Objevuje se tedy otázka, co vše musel Cunningham právě s těmito postupy učinit, aby proměnil podobu modelového čtenáře a ze čtenáře náročného a trpělivého (který je ochoten text barthesovsky „pomalu spásat“) udělal čtenáře literatury středního proudu (jenž se žene za čtenářskými požitky jiného typu).

Diplomantka zvládla nastudovat k tématu obsáhlou sekundární literaturu především v souvislosti s románem V. Woolfové, při zpětném čtení si uvědomuji, že náš soubor literatury, kterou jsme mohli pro práci ještě zvolit, se měl rovněž důsledněji zaměřit na teoretickou literaturu, který se věnuje populární a postmoderní literatuře. Chci však konstatovat, že přes tento deficit si diplomantka díky soustřednému pohledu na použité vyprávěcí způsoby a jejich posun se zadáním poradila a její analýza tak netrpí tímto nedostatkem, neboť si velmi pozorně všimla právě těch redukcí a posunů a jejich důsledků, které zaručily Cunninghamovi širokou čtenářskou pozornost.

Ne vždy se podařilo ubránit se přílišné popisnosti. Tak je tomu například při studiu charakteru postav, ale i tato popisnost měla sloužit k tomu, aby bylo zdůrazněno, jak jemně a jen v náznacích buduje Woolfová prostřednictvím subjektivní perspektivizace jednajících/vnímajících osob charakteru svých postav. Postavy se pro diplomantku stávají nejenom hybateli děje, ale i nositeli motivů a témat, které jsou stavěny do vzájemných interakcí a navzájem se v těchto vztazích variují. Diplomantka zde tak ukazuje, jak se jedno téma či jeden motiv proměňuje v závislosti na rozdílném kontextu například v případě „rozdvojené osobnosti“ Septima a Clarissy. Právě tak se i ukazuje nemožnost jednoznačné charakterové identifikace jednotlivých postav, neboť způsob projekce právě toto jednoduché hodnocení a přiřčení charakteristik znemožňuje. Postavy tak zůstávají trvale dynamické a brání se jednoduché popisnosti.

Podobný charakter má, jak diplomantka dokládá, i kompozice románu, která je sice na první pohled přehledně rozčleněna do jediného dne, ale přitom soustavně rozbíjena prolepsi i analepsi, změnou vnímající perspektivy a tím emocionální kvality vjemu, střídavě prodlužujíc líčenou scénu detailním opisem prostředí a současně trvale nechávajíc něco nevyřčené a nezaplňené. Podrobná pozornost je věnována rovněž motivům a především návratným motivům které vytvářejí uvnitř textu významovou síť, v níž motivy slouží pozornému čtenáři jako orientační body. Ve všech těchto pozorováních se ukazuje princip náročnosti prózy Woolfové a důvod jejího nesnadného čtení. V důsledků právě těchto postupů

je možné pojmenovat modelového čtenáře Woolfové jako čtenáře náročného, ochotného podílet se na tvarovém zápasu modernistického románu o obraz moderního světa.

Proti této charakteristice románu V. Woolfové, jak diplomantka dokládá, důsledně stojí styl M. Cunninghama, jenž se právě v těchto případech zcela rozchází se svojí románovou předlohou a důsledně přepisuje všechny modernistické postupy, které znejasňují a komplikují čtenářskou recepci. A současně využívá různých typů klišé (např. při konstrukci prostoru, který slouží pro nepřímou charakterizaci postav), které umožňují čtenáři rychle a „bezchybně“ rozhodnout o intencích postav a o jejich charakteru. Důsledkem je typizace románových postav. Stejně tak vychází vstříc čtenáři i „pseudoautobiografičnost“ textu (do C. románu vstupuje VW), která modeluje čtenáře jako voyera dychtícího po intimních historkách a sentimentálních výjevech (motiv AIDS a sebevraždy ostatně je dostatečně bulvarizující). Diplomatičiny analýzy C. románu ukazují (i když ona sama to tolik nevyhrocuje), že navzdory autorovým slovům, že jeho záměrem bylo vzdát svým románem úctu moderní autorce, se zdá být rozhodujícím impulsem čtenářský úspěch a důsledkem vulgarizace námětu.

Jako školitel práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

Doc. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.